

Trgovina: po novem vstopamo v te prostore nekoliko kasneje

RAZMIŠLJANJA OB ODLOKU O NOVEM OBRATOVALNEM ČASU LJUBLJANSKIH TRGOVIN

Nekatere moti, nekatere ne

Mnogi Ljubljančani so v ponedeljek, 18. maja v zgodnjih jutranjih urah ostajali pred zaprtimi vrati trgovin. Eni razočarani, ker so bili ob sveže žemlje, drugi razburjeni, češ »kaj pa je zdaj tole?«, vsi pa hudo jezni. Na vratih pa nova nalepka, sveža, še nič odrgnjena ali umazana, na njej napisan čas obratovanja – po novem, seveda. Prav ta pa je, kot vsi vemo, ker smo lahko novi odlok zdaj že spoznali »v praksi«, tisti kamen spotike, ki je še bolj močno razburkal sicer ne posebno mirno vodo prehranske politike.

Tokrat novi odlok o korenitih spremembah glede poslovnega časa trgovin in drugih lokalov še globlje posega v naš vsakdan, kot so posegali vsi dosedanj. Prejšnjih smo se držali (ali pa tudi ne), tega pa se bomo, kot kaže, kar morali, pa če nam je prav ali ne; za tiste, ki jim ne gre »v račun« in morebiti omahujejo, naj ga izvajajo ali poslušajo mirno naprej »po starem«, pa so že predvideni zelo »življenjski« računi – kazen na zahtevo inšpektorjev. Ali bo grožnja zalegla? Bomo kmalu videli!

Veliko bi lahko govorili in razpredali misli o resnični življenjskosti teh novih, uradno zahtevanih in sprejetih ukrepov. Nekaterim ustreza delovni čas, ki so ga uvedli 18. maja. Navajeni so nakupovati v kasnejših dopoldanskih urah ali pa popoldne, ko imajo čas ali pa raje spijo uro dlje, kot da bi že navsezgodaj kupovali žemlje... Druge pa je novost pošteno »pogrela«: kdaj kupiti kruh za družino, da ga bo vsaj pri obedu lahko jedla svežega, če ga že za zajtrk ne

more? Na poti v službo torej ne več, ker so mnoge trgovine še zaprte. Med delovnim časom torej, saj takrat opravlja marsikdo tudi tisto, kar ne sodi v okvir njegovih delovnih zadolžitvev. Da o šolarjih, ki so ob jutranjo malico (»en sendvič s tistole salamo, prosim!«) ne govorimo; doma tako nikoli ni časa za zajtrk.

Zadeve sicer niso povsod tako črne: nekatere trgovine z živili morajo biti odprte ob 7. uri, nekatere, vendar zelo redke, pa med 5.30 in 6. uro. Najbolj zagrizeni jedci svežega kruha se bodo pač morali potruditi v kar precej oddaljene trgovine, ne glede na jutranjo uro. Seveda pa so spremembe doletele tudi vse druge – neživilske trgovine. Vse bomo kupovali po novem obratovalnem režimu. Nekateri to zelo moti, ker menijo, da se na nov red nikakor ne bodo mogli privaditi, drugih niti ne, pač po načelu »vsega se človek navadi!«

Kaj o tej novosti menijo Ljubljančani iz Centra?

Marija O., prodajalka: »Ko so začeli pri nas govoriti o

tem, sem bila zelo ogorčena. Mislila sem, da pomeni odpiranje trgovin dve uri kasneje hkrati tudi okrog 2000 dinarjev mesečnega dohodka manj; to pa je zame kar lep denar. No, potem so nam podrobno razložili, da bomo prihajali na delo kot doslej, le da bomo trgovino odprli kasneje; prej pa naj bi se prodajalci bolje pripravili, da bi uredili blago na policah in podobno. Morda bodo kupci s tem zadovoljni. Menim pa, da bo še vedno gneča ob konicah, čeprav bo streglo vse osebe!«

Albin S., uslužbenec: »Morda sem preveč razvajen, toda navajen sem na svež kruh pri zajtrku, kar sem si prej lahko privoščil, ker stanujem blizu trgovine. Zdaj s tem ni nič. Zdaj hodimo s kolegi po sendvič takoj, ko odprejo najbližjo trgovino – med službenim časom, seveda! Sicer se pa zgodaj zjutraj tako še ne da, s polno paro...«

Mitja B., upokojenec: »Ne vem, kaj bi rekel. Morda to, da so tisti, ki so pripravili tak odlok, že vedeli, kaj bodo z njim dosegli. Na splošno me poznejše odpiranje trgovin ne moti, bolj me skrbi, kako bo zdaj, ko bodo gostilne dlje časa odprte... Boste videli, da bo kriminal narastel!«

Maja Z., dijakinja: »Nobene razlike ne vidim sedaj, vsaj v pozitivnem smislu je ni. V trgovini na Poljanski cesti še vedno čakamo na malico skoraj do konca glavnega odmo-

IN MEMORIAM

Franc Modic

Pretrgala se je nit življenja, delovanja, snovanja in hotenja našega krajana Franceta Modica.

Krajani Vodmata ga bomo pogrešali kot vzornega aktivista, pogrešali bomo njegov veder nasmeh in ne nazadnje tudi njegov fotoaparati, saj je z njim spremljal delo in življenje nas vseh, zlasti mladine. Bogat je njegov arhiv, saj skoraj ni krajana, ki bi ga ne bil ovekovečil na tej ali oni sliki.

France je vse svoje življenje posvetil glasbi, naravi in ljudem. Na radiu je delal kar četrt stoletja. Igral je v simfoničnem orkestru RTV Ljubljana. Aktivno je deloval v upravnem odboru društva orkestrskih umetnikov Jugoslavije, v foto klubu RTV, foto-kino klubu SRS, v Tehnični kulturi Slovenije in vsa leta v naši krajevni skupnosti. Kot predsednik poravnalnega sveta, predsednik hišnega sveta in delegat krajevne skupnosti si je pridobil zaupanje krajanov, zato ga bomo vsi tembolj pogrešali. Bil je človek dejanj. Znal je prisluhniti potrebam naše krajevne skupnosti, znal

nesebično poprijeti za delo in tako postal pomemben člen našega samoupravnega dogajanja.

Za svoje delo je prejel vrsto priznanj in odlikovanj. Med njimi red za vojaške zasluge, red dela z zlatim vencem, Kidričevo pla-

keto, srebrni znak OF, priznanje planinskega društva in mnogo drugih priznanj in pohval.

Da, takšen je bil naš Franc, tih, skromen, a vendar vseskozi delaven. Rodil se je v revni bajtarski družini v Moravčah pri Velikih Laščah, kjer je tudi njegov poslednji dom. Prebivalci Vodmata ga bomo ohranili v trajnem spominu.

LOJZE CEPUS

ra, saj je gneča taka, kot je bila. Mogoče so tega precej krive tudi prodajalke, saj se nekatere vedejo do nas kupcev tako, kot bi imeli časa na pretek. Vrh vsega, te pa še zviška gledajo, če ne pustiš pri njih vsaj 5 jurjev! Seveda, tečni in lačni dijaki delamo zaradi malic gnečo.«

Slavka C., učiteljica: »Novi režim je prinesel večje ugodnosti predvsem za konec tedna, za petek, ko imamo možnost nakupovati nekoliko dlje kot prej. Ljudje smo pač taki: čakamo na zadnji trenutek, potem pa nakupimo vse, kar se da. Je pa nekaj pomanjkljivosti, recimo v zvezi z različnimi uslužnostnimi dejavnostmi; pri frizerju, denimo, bo zdaj več gneče. Dobra se mi zdi odločitev, da bodo sedaj odprta gostišča in restavracije – nekatere, seveda – tudi ob nedeljah. S tem bo nedeljska »gospodinjska tlaka« prihranjena marsikateri gospodinji!

Pa še to bi rekla: nekako skeptična sem do vseh teh obljub, češ da bomo zdaj kupci v trgovinah bolje in lepše postreženi; so izdali hkrati tudi nov odlok o dolžni prijaznosti in ustrežljivosti? Za nekatere naše prodajalce bi ga namreč kar morali!«

Peter K., obrtnik: »Predvsem mi je všeč, da so nekaj spremenili na področju gostinstva. Prej človek, kot veste, ni imel kam iti ob nedeljah. Redki so bili lokali, kjer ste lahko v miru posedeli in popili vrček piva ali dva... Ljubljana je bila dolgo časa prava puščoba v tem smislu. Lokale so tudi sicer prezgodaj zapirali. Upam, da bo z novim odlokom zdaj bolje – no, slišal pa sem, da se gostinci že razburjajo in ga skušajo prikroji po svoje. Menda ne spet tako, da bomo lahko hodili posedet ob prazne, nepogrnjene mize, ker pač zapirajo zgodaj zvečer?«

d. v.

NOV URNIK TRGOVIN

Ali prvi korak k evropskemu času?

Ko pridejo tujci v Ljubljano, se nam nemalo čudijo, ko vidijo, da gremo lahko v trgovino, kadarkoli se nam zljubi. Nikjer v Evropi namreč nimajo tako velikodušnega urnika kot pri nas, da bi vsa trgovine vabile kar dvanaest ur nepretrgoma na dan. To je prav gotovo neke vrste razkošje, ki si ga lahko privoščimo samo v Jugoslaviji.

Spričo gospodarskih razmer pa vse bolj kaže, da je to razkošje, ki ga bomo morali omejiti, če hočemo bolj gospodarno živeti in če nečemo, da še naprej ostanemo časovni otok v Evropi. Zato je mestna skupščina nedavno izdala tudi odlok o novem poslovnem času trgovin, gostinskih obratov, turističnih poslovalnic, bank, pošt, nekaterih servisov in upravnih organov.

Kaj ta odlok pomeni? Padel je kot strela z jasnega, čeprav v Ljubljani že vrabci čivkajo, kako je treba spremeniti delovni čas. Ker nismo prišli dlje od besed, se je mestna skupščina odločila, da stori prvi korak s predpisom, ker s sporazumi ni bilo nič.

»Nekje je treba začeti in začeli smo z leve, če hočemo, da bomo lahko prišli na desno,« je slikovito kome-

tirala nov odlok Vlada Sever, članica komisije za spremembo delovnega časa.

Ljubljana se je politično opredelila, da bo spremenila delovni čas in ga približala Evropi in tej opredelitvi bo pač treba slediti; postopoma seveda, kajti ni mogoče porušiti nekaj, kar smo gradili trideset let. Bilo bi prehujo, če bi z enostavnim odlokom določili: »Jutri, tovariši in tovarišice, pridite vsi na delo ob osmih in končajte ga do štirih!«

To ni mogoče. Zato so potrebni čas, volja, postopnost. A prvi sunek je tu. Trgovine nasplošno odpiramo ob osmih, odlok pa dopušča, da jih odpremo celo uro kasneje, živilske pa prej.

Ker ostali začno delati ob šestih in

sedmih, so se trgovci odločili, da bo štirinajst živilskih trgovin v Centru, Šiški in za Bežigradom odpiralo svoja vrata od polšeste naprej, da delavci lahko pridejo do svežih malic. A to, trdijo, je le kompromis med odlokom in trenutnimi razmerami. Ko se bodo le-te (beri delovni čas) spremenile, se bo spremenil tudi urnik trgovin.

V Ljubljani naj bi počasi uvedli tri vrste urnikov: velike trgovine naj bi prodajale ves dan kot doslej, vse manjše pa naj bi počasi prešle na deljeni delovni čas ali pa naj bi delale samo dopoldne. To je v perspektivi, kakor so nam povedali na komisiji za spremembo delovnega časa.

Ta novost seveda dviguje veliko prahu, zlasti med trgovci, kajti vsi vemo, kakšne težave se že zdaj porajajo v popoldanski izmeni spričo varstva, ki ga popoldne ni v vrstic, spričo prometnih zvez in tako dalje. Odpor je velik, vsi bi radi delali samo v eni izmeni, kar je razumljivo, a časi so drugačni. Trgovinam ne kaže naj-

boljše, saj se je fizični promet v zadnjih štirih mesecih zmanjšal kar za dvajset odstotkov in osebni dohodki se vse bolj zajedajo v marže, saj »požrejo« od 75 do 85 odstotkov marže, v svetu pa le do 50 odstotkov. Pritiski za povečanje marže (kar pomeni tudi podražitev blaga) so vse večji, možnosti pa vse manjše. Kaže, da bodo preostale le notranje rezerve in ena od teh velikih rezerv je delovni čas, saj je znano, da dve izmeni prodajalcev staneta dvakrat več kot ena izmena.

Odlok je torej prvi korak k spremembam, ki bodo krepko načele naše navade, zato je tudi odpor razumljiv. A razkošje, ki smo ga doslej imeli, je le razkošje, ki si ga v stabilizacijskih časih verjetno ne bomo mogli dolgo privoščiti. Človek naj prejema osebne dohodke za delo in ne za stanje v prazni trgovini, saj si obleke na primer nihče ne kupuje ob sedmih zjutraj.

A. ADAMIČ